

LUND UNIVERSITY

Kandidatuppsats

De gode og de onde cirkler– et studie om magt mellem stat og individ på konventionsniveau i Afrika

Mänskliga rättigheter • Lunds universitet
Vår termin 2013 • MRSK30
Handledar: Lena Halldenius & Karin Zackari
Antal ord:12.692

**HUMAN
RIGHTS
STUDIES**
LUND UNIVERSITY

• Simon kay Ewald •

Kandidatuppsats

De gode og de onde cirkler– et studie om magt mellem stat og individ på konventionsniveau i Afrika

Mänskliga rättigheter . Historiska institutionen . Lunds universitet

Abstract

The horizontal principle which usually applies when it comes to international law is not more universal than the human rights they concern. At least not in all of the worlds regions. This thesis' starting point is Africa and is based on a combination of theory of power and empirical examples from the colonial era. It argues that the power relations between the state and the individual generated under the decolonialisation can be seen in the legislative human rights framework known as the Banjul charter. The thesis claims that institutions of exploitation during the post-colonial era was transmitted from the colonial rulers to the new african leaders who continued the ongoing utilization of the national ressources, power and ideology. These aspects must be taking in to consideration if the answers to the different regional approaches to the human rights is to be answered. It is described how two different countrys with similar conditions during the liberation of Africa turned out with different outcome and different political institutions. The difference between liberation and emancipation is decisive for whether the sovereign state drifts in a democratic or a vicious circle and in the end how the terms and conditions concerning the human righths can be interpreted. The African Charter on Human and Peoples' Rights are analyzed by focusing on exactly these power relations. The Banjul charter is understood to restrict the rights of the individual while facilitating the governments maintenance of their own power and their legal right in doing so. It is concluded that due to the European decolonial handover, the power relations between the state and the individual has had an immense impact on how the legislative framework for the African human is seen. The Banjul charter assists freedom and rights `for the nation´ and not necessarily `within the nation´.

Keywords: Human Rights, Africa, Postcolonialism, Banjul charter, Power, Extractive institutions

Forkortelser	4
1. Indledning	5
1.1 Problemstilling	7
1.2 Tidligere forskning	7
1.2.1 Opgavens afgrænsning	9
1.3 Materiale; Primære og sekundære kilder	10
1.3.1 kildekritik	11
2. Teori og Metode	13
2.1 Den teoretiske ramme	13
2.2 Metode	14
3. Magtens foranledning	16
3.1 Frigørelse vs. befrielse	16
3.2 Magt og kraft	18
3.3 Macchaivelli	20
3.4 Det habermaske ideal	21
4. Afrika anno 2013	25
4.1 De empiriske to	25
4.2 koloniale ledelsesstrategier	26
4.3 Kenya	27
4.3 Botswana	29
5. Banjul og magtforholdene i konventionen	33
5.1 Banjul	33
5.2 Pligterne	34
5.3 Fravigelsens mulighed	36
5.4 kolonialtidens skygge	38
6. Konklusion	41
6.1 Diskussion	43
Bibliografi:	45

Forkortelser

ACPHR	the African Commission on Human and Peoples' Rights
AU	Afrikanske Union
CL	Civile friheder
ECHR	Europain Charter Human Rights
EU	Europæiske Union
FN	Forenede Nationer
HDI	Human Development Index
HRW	Human Rights Watch
ICC	International Criminal Court
ICCPR	International Covenant on Civil and Political Rights
ICESCR	International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights
KANU	The Kenya African National Union
NGO	Non-governmental organization
OAU	Organisation of African Unity
PNU	Party of National Unity
PR	Politiske rettigheder
UDHR	Universal Declaration of Human Rights

1. INDLEDNING

Afrika har været under kæmpe forandringer de seneste 50 år. I tiden efter Anden verdenskrig opstod tidligere europæiske kolonier som selvstændige afrikanske stater henover det afrikanske kontinent. I slutningen af 1960'erne, havde Storbritanien overgivet alle deres kolonier, på nær Rhodesia (det fremtidige Zimbabwe) og det sydafrikanske mandat af sydvest afrika (Namibia), til selvstændige regeringer. Der er flere forskellige teorier omhandlende de præcise omstændigheder for, hvorfor den britiske afkolonialisering af afrika forløb, som den gjorde, men forskere har med en polykausal forklaringsmodel belyst, hvordan a) indenrigspolitiske årsager, b) udenrigspolitiske årsager og c) koloniale årsager¹ alle kan have haft indflydelse på begivenhedernes gang på det afrikanske kontinent. Denne opgave fokuserer på de historiske og nutidige magtrelationer mellem det afrikanske folk og de afrikanske statsledere, som fik til opgave at regere nationalstaterne i tiden efter afkolonialiseringen.

Min påstand er, at afkoloniseringsprocessen hovedsagligt har resulteret i en politisk frihed for regeringerne og ikke den personlige frihed for landets indbyggere, som vi kender det fra Europa. Dette kan kædes sammen med de nationale magtforhold på kontinentet og aflæses i kontinentets juridiske ramme for de menneskelige rettigheder; *The African Charter on Human and Peoples' Rights* (Banjul).

Påstanden om, at der i Afrika forekommer en markant mindre grad af frihed og rettigheder i forhold til i Europa, bakkes til dels op af den seneste rapport fra Freedom House.

Freedom House er en NGO, der udfører efterforskning og advokerer for demokrati, politisk frihed og menneskerettigheder og hvis formand, William Agar, fra dannelsen i 1941 var stor fortaler for et internationalt dokument, der skulle sikre disse værdier juridisk til alle medlemmer af de Forenede Nationer (FN).

I rapporten, *Freedom in the world 2013: Democratic breakthroughs in the balance*, har man undersøgt forholdene for politiske rettigheder (PR) og civile friheder (CL) i verdens lande. Disse måles ud fra forskellige parametre: PR: Valgprocesser, politisk pluralisme og deltagelse og statens funktionsniveau. CL: Ytrings- og trosfrihed, foreningsmæssige og organisatoriske rettigheder, retsstatens vilkår og personlig autonomi samt individuelle rettigheder. Eller med andre ord, de

¹ Darwin, John: *Decolonization and the End of Empire*, (ed. Winks, Robin W. m.fl.): *The Oxford History of The British Empire: Vol. V. Historiography*, Oxford University Press 1999, s. 541-557, Ambler, Charles: *Metropolitan Action and Local Initiative*, (ed. Winks, Robin W. m.fl.): *The Oxford History of The British Empire: Vol. V. Historiography*, Oxford University Press 1999, og Louis, Wm. Roger m.fl. ed.: *The Oxford History of The British Empire: Vol. IV. The Twentieth Century*, Oxford University Press 1999.

universelle menneskelige rettigheder.² Rapporten viser, at der i landene syd for Sahara kun er 22% af staterne og 13% af befolkningsgrupperne der, ifølge Freedom Houses kriterier, kan anses som frie. Dette kan holdes op imod, at der i Vesteuropa er 96% af landene og 85% af befolkningsgrupperne, der falder ind under samme kategori. Samtidig er det hele 41% af landene syd for Sahara, der anses som decideret ikke-frie, hvor der ingen er i Vesteuropa.³

En tese kunne derfor være, at ikke alle ønsker de universelle menneskelige rettigheder samt de friheder og udviklingsmuligheder, de tilvejebringer tilstede i Afrika på samme facon som i Europa. Ifølge en rapport fra DFID⁴, *Department of international development*, har der i Afrika i perioden fra 1946-2004 været 88 stor væbnet konflikter.⁵ Konflikter, der kan ses som et tegn på ikke-konsoliderede magtforhold, og som siden 1991 har kostet over 12 millioner civile livet.⁶ Efter afkolonialiseringen af Afrika for over tre årtier siden er der altså ikke bragt fred, frihed og stabilitet til kontinentet, trods flere tiltag der ellers kunne siges at begunstige en sådan intention. Her tænker jeg på Organisation of African Unity (OAU - det senere African union (AU)) og ikke mindst the African Commission on Human and Peoples' Rights (ACPHR). Dette kan ses som evidens for min tese om, at alle ikke ønsker *samme* menneskelige rettigheder universelt eller evidens for, at ikke alle ønsker *det samme* af de menneskelige rettigheder. I opgaven vil jeg søge at give et svar på, hvorfor man i Afrika har betydelig sværere ved at anerkende den ufortabelige ret til frihed, retfærdighed og fred i verden, som alle mennesker jævnfør diverse FN deklamationer er i besiddelse af, og redegøre for, hvorfor man i landene syd for Sahara opfatter de menneskelige rettigheder anderledes end i Europa.

² Så som defineret ifølge; UN General Assembly, *International Covenant on Civil and Political Rights*, 16 December 1966, United Nations, Treaty Series, vol. 999 and UN General Assembly, *Status of the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights, the International Covenant on Civil and Political Rights and the Optional Protocols to the International Covenant on Civil and Political Rights*, 19 August 2005, A/60/284

³ Freedom in the world 2013: democratic breakthroughs in the balance, Freedom House, Washington: Freedom House s.13 (25/5-2013)

⁴ Conflict trends in Africa, 1946-2004, Dr. Monty G. Marshall, Department For International Development (25/5-2013)

⁵ a.a. s. 37

⁶ Baughan, Brian. Human rights in Africa. Philadelphia, PA : Mason Crest Publishers, c2007, s.8

1.1 Problemstilling

Den globale ulighed og den, ifølge Freedom House, manglende frihed i Afrika rejser selvfølgelig en række spørgsmål omhandlende de menneskelige rettigheders vilkår på verdensplan. Jeg er interesseret i at undersøge, hvordan frigørelsen og befrielsen af det afrikanske kontinent under afkolonialiseringen har været med til at forme den juridiske ramme for de menneskelige rettigheder, vi ser idag. Her tænker jeg på, hvordan man kan forklare så store uligheder mellem de respektive kontinenter, når både den afrikanske Banjul konvention og den europæiske *Europain Charter Human Rights* (ECHR) sikrer deres befolkningsgrupper frihed, lighed og fred. Opgavens problemformulering lyder derfor:

Hvordan påvirker magtforholdet mellem stat og individ menneskerettighederne *de jure* i Afrika.?

I denne opgave vil jeg således vurdere forskellige forklaringer på, hvorfor menneskerettighedssituationen i Afrika ser ud, som den gør, og som jeg har redegjort for. Det vil jeg gøre ved at kigge på de underliggende magtstrukturer, der ligger bag den afrikanske menneskerettighedskonvention samt på de historiske kontekster, der kan ligge bag. For at kunne besvare min problemformulering, vil jeg først søge at besvare en række underspørgsmål:

Hvor er magten i afrika?

Hvilken indflydelse har fortidens europæiske kolonialisering haft på nutidens Afrika?

Hvordan har suverænstaternes interne magtstruktur påvirket Banjul charteret?

1.2 Tidligere forskning

Dialogen omkring Afrika i årene efter 2. Verdenskrig har været præget af udviklingsdiskursen og har i høj grad omhandlet den menneskelige ret til udvikling, som affødtes af 2. Verdenskrigs afslutning og afkolonialiseringens barske realiteter, hvor man på globalt plan oplevede store uligheder.

Udvikling er en vital del af moderniteten og er blevet en større og mere integreret del af folkeretten. Tidligere forskning har fokuseret på de traktatmæssige rettigheder til udvikling, hvor man har gransket en lang række FN-tiltag fra Universal Declaration of Human Rights (UDHR) til Banjul

konventionen med udvikling i fokus. Banjul bliver af nogle artikulert som de kollektive 3.generations rettigheder, der bygger på afkolonialiseringens solidaritetsrettigheder, hvor udvikling, fred, et sundt miljø og humanitær hjælp alle er i kategorien rettigheder.⁷ Omdrejningspunktet for denne opgave er de afrikanske menneskerettigheder på konventionsniveau og fokuserer i høj grad på udvikling af statens interne magt og dennes betydning for de menneskelige rettigheder de jure.

Forskere inden for den postkoloniale kritik mener, at en af grundene til, hvorfor Afrika af mange i dag betegnes som ikke-frit, skal findes i de myter omkring frihed og den diskurs, der i de selvstændige afrikanske lande er blevet videreført efter, at Europa fysisk forlod kontinentet.

“Thus decolonization was just a facade barely disguising the continuation of colonization by other means and leading to the mere ‘flag’ independence of utterly impotent and powerless quasi-states lacking the substance of sovereignty.”⁸

Den nye afrikanske stat manglede ifølge Sabelo J. Ndlovu-Gatsheni, Crawford Young⁹ og Mahmood Mamdani¹⁰ tre vigtige egenskaber: Suverænitet, nationalisme og ekstern autonomi. Den afrikanske suverænstat falder med dette ræsonnement ind under det imperialistiske design, der i FN-regi under moderniteten og developmentalismen støtter op om mantraet omkring humanitær intervention, demokrati og udvikling. Argumentet går på den måde på, at de nyfrie stater forsat forblev præget af den tidligere kolonimagt, direkte eller indirekte.¹¹ Et argument jeg vil lægge mig op af.

⁷ Sarkar, Rumu. Is There A Human Right To Development?. n.p.: Oxford University Press, 2009. s.24, 36-37

⁸ Sabelo J. Ndlovu-Gatsheni, ‘Fiftieth Anniversary of Decolonization in Africa: A Moment of Celebration or Critical Reflections?’ in Third World Quarterly, 33 (1), 2012, pp. 71-89.

⁹ Young, Crawford, The African colonial state in comparative perspective, Yale Univ. Press, New Haven, 1994

¹⁰ Mamdani, Mahmood, Citizen and subject: contemporary Africa and the legacy of late colonialism, Princeton University Press, Princeton, N.J., 1996

¹¹ Sabelo, 2012, s.72

1.2.1 Opgavens afgrænsning

Det er således med udgangspunkt i den postkoloniale kritik og retten til udvikling, mit fokus på de afrikanske menneskerettigheder udspringer fra. Mit perspektiv er dog på konventionsniveau, hvilket betyder, at jeg udelukkende vil undersøge, hvad der står i Banjul konventionen, og hvordan man nødvendigvis må tolke dette i en postkolonial optik.

Efter udspecificering af henholdsvis teori og metode, vil jeg i afsnit 3 redegøre for det koloniale perspektiv, der ligger til grund for min problemformulering og som, ifølge mit argument, har stor betydning for de menneskeretslige vilkår, som vi i dag ser i Afrika. Jeg vil redegøre for termene befrielse og frigørelse og synliggøre, hvordan disse to termer i magtrelationelle forhold kommer til udtryk. Dette gøres ved at kigge på to ulig, cirkulære processer, hvor forholdet mellem stat og individ kommer til udtryk på meget forskelligartet grundlag. De magtrelationelle forhold hjemføres med, hvordan mange af de afrikanske stater i postkolonitiden tog form og som de den dag idag stadig er forment af.

Afsnit 4 indeholder to empiriske eksempler, som de ulig magtperspektiver bliver projiceret ned på. I det første eksempel synliggør jeg, hvordan Kenyas afkolonialisering har resulteret i ekstraktive politiske institutioner og i det andet eksempel, hvordan Botswanas, trods ligende vilkår, har haft det modsatte udfald. Jeg argumenterer for, at der er en sammenhæng med befrielsen kontra frigørelsen, samt hvordan rettighedernes vilkår giver sig ud. Afsnit 5 indeholder min empiriske data og mine anvendte teorier sammensat i en analyse, hvor jeg fokuser på Afrikas regionale menneskeretserklæring, for at bevise at de befriede afrikanske nationers historie afspejler sig i de menneskelige rettigheder på konventionsniveau. Endvidere argumenter jeg for, at meningen med de regionale rettigheder i Afrika er at beskytte statsledernes magt samt muligheden for fastholdelse af denne. I Afsnit 6 vil jeg afslutningsvis opsummere, konkludere og diskutere i henhold til mine resultater og min problemformulering.

Jeg vil således vurdere den afrikanske suverænstats forhold til dens medborger. Dette betyder også, at jeg ikke vil vurdere ACPHRs faktiske magtforhold til suverænstaterne og heller ikke Banjuls faktiske funktion eller berettighedsgrundlag. Opgavens syfte er at forstå, hvorfor den juridiske ramme omhandlende de menneskelige rettigheder i Afrika ser ud som den gør, og om man på konventionsniveau kan aflæse magtforholdet i de afrikanske nationalstater.

1.3 Materiale; Primære og sekundære kilder

Opgavens primære materiale er Banjul konventionen. Den regionale afrikanske menneskerettighedserklæring er valgt ud fra dens funktion som international menneskerettigheds instrument, der ligger sig op af lignende erklæringer fra Amerika og Europa og ud fra den betragtning af dens substans er bestemt af medlemsstaterne, og derfor giver et retvisende billede af de ønskede forhold. Blandt de ratificerende stater repræsenterer Banjul en stærk normativ værdi, og via dens tofoldige mandat; at beskytte og promovere de menneskelige rettigheder, er det min vurdering, at erklæringen er egnet til analyse af rettigheders vilkår i Afrika. Denne tese underbygges af Præsident Senghor *opening address* under OAU's møde, hvor Banjul konventionen fik sit mandat.

“He urged the experts to use their imagination and drew inspiration from African traditions, keeping in mind the values of civilisation and real needs of Africa.”¹²

Det fremgår, at den afrikanske menneskerettighedserklæring sande filosofi er civilisationsværdier, og at den afrikanske tradition og ”Afrikas sande behov” må tilgodeses i udformningen af dokumentet. Det er dette sande behov, jeg vil forsøge at belyse.

Det sekundære materiale har haft til opgave at hjælpe mig med at forstå mit fokusområde samt at give indsigt i emmenets kontekst. Materialet består hovedsagligt af lærebøger og akademiske artikler, der har bidraget med den tilsvarende viden, jeg har måtte tilegne mig for at besvare min problemformulering. Ydermere har det sekundære materiale tjent at klæde mig teoretisk og metodisk på til at udforske de begrebsmæssige udfordringer, opgaven har mødt mig med. Mit emnes karakter har gjort, at jeg også har fundet det nødvendigt at granske nyhedsmedier, NGO-rapporter og dokumenter fra International Criminal Court (ICC) i bestræbelserne på at aktualisere opgaven samt at gøre resultaterne anvendelige. Dette har resulteret i, at jeg har gjort brug af nogle kilder, der i visse kredse falder under for en del kritik. Dette har jeg gjort for at tegne et generelt billede af kontinentet, situationen og den kontekst, som min opgave foregår i og ikke for at glorificere vesten, eller hænge Afrika ud.

¹² Ouguergouz, Fatsah, *The African Charter on Human and Peoples' Rights: a comprehensive agenda for human dignity and sustainable democracy in Africa*, Martinus Nijhoff, The Hague, 2003[1993] s.41

1.3.1 kildekritik

I opgaven anvender jeg en række rapporter fra forskellige NGO'er, bruger statistik fra Human Development Index (HDI) og benytter mig af en stævning fra ICC. Alle disse kilder kan der stilles spørgsmål ved og kritiseres. Kritikken af ICC falder ind under den generelle postkoloniale kritik af den vesterlandske hegemoni, en kritik AU også selv har artikulert¹³. Dette har blandt andet betydet, at man fra Afrikansk side også, trods undertegnelse af Rom statuetten, har nægtet undersøge og flere anklagede til international retsforfølgelse.

Samme kritik kan man i virkeligheden også lægge ned over Freedom House og deres aktiviteter. Freedom House modtager 80% af deres midler fra den amerikanske regering¹⁴, hvilket man kan tolke som værende en god grund til at tale deres sag, hvorfor de også bliver beskyldt for at være forudopfattet i deres holdninger til de forskellige lande, de undersøger. Dette kan være problematisk, da de ikke kun ser sig selv som en analyseinstans af globale friheder og rettigheder, men også som katalysator. For som de skriver på deres hjemmeside omkring deres arbejde:

“Freedom House acts as a catalyst for freedom through a combination of analysis, advocacy, and action.... Leading experts on democracy have called our flagship publication, Freedom in the World, an “essential source” and “indispensable guide” to democracy’s development.”¹⁵

De anser således sig selv som ledende i demokratiudviklingen. Noget jeg ville være yderst opmærksom på, hvis mit opgavefelt lå inden for den amerikanske primære interessensfære. Det jeg mener er, at målet med fx den amerikanske intervention i Afghanistan tildels var at demokratisere landet, hvorfor man med rette kunne stille spørgsmål ved Freedom Houses vurdering, hvis mit fokus lå i mellemøsten. Men da mine eksempler er Kenya og Botswana, anser jeg anvendelsen af denne kilde som uproblematisk, da jeg ikke er faldet over nogle umiddelbare amerikanske primære interesser, positive eller negative, i de to lande.

HDI er blevet kritiseret som overflødige målinger af aspekter af udviklingen, der allerede er blevet grundigt undersøgt. I forhold til, hvordan jeg bruger tallene fra HDI, har dette ingen betydning, da min anvendelse blot er at lave en komparativ mellem to afrikanske stater for at understrege forskellen mellem de to. Andre kritikere mener, at social udvikling bliver vægtet for lidt og at dette

¹³ Africa and the international criminal court: Mending fences, Toulouse: Avocats Sans Frontières (25/5-2013)

¹⁴ Freedom House, Princeton.edu, Princeton University (25/5 -2013)

¹⁵ About us, Freedom House, Washington: Freedom House (25/5-2013)

er problematisk, da FN anvender tallene til at kategorisere landene.¹⁶ Igen en kritik, der ikke har relevans for min opgave eller konteksten, hvori HDI bliver benyttet.

Jævnfør min viden omkring kritikken samt min kildemæssige anvendelsesform, anser jeg det derfor for fuldt legitimt og etisk forsvarligt at have dem med i min opgave.

¹⁶ An illustration of alternative index to the GDP : the Human Development Indices, Elisan, Venedig: Elisan, (25/5-2013)

2. TEORI OG METODE

Den teoretiske og metodiske tilgang til opgaven har været todelt i en analytisk og magtteoretisk del. Den magtteoretiske del har fungeret som en del af perspektivet, med hvilke jeg gransker mit analyseobjekt. Jeg vil i det følgende afsnit belyse og begrunde mine teoretiske og metodiske valg.

2.1 Den teoretiske ramme

Opgavens struktur er skabt på et stærkt teoretisk grundlag, hvor teori og empiri i opgaven udvikler sig samtidig. Dette har jeg gjort for at påvise de grundlæggende mekanismer, der i historien har fundet sted, og som kan relateres direkte til besvarelsen af min problemformulering. I baggrundsafsnittet, Magtens foranledning, benytter jeg mig af to forskellige perspektiver for, hvordan magt forholder sig i relationen mellem de styrende og dem, der bliver styret. Her benytter jeg mig af Machiavellis *Fyrsten*, som det den oprigtigt havde til hensigt at være, en bog om regeringskunst og ikke som filosofisk værk. Regeringskunst er magtudøvelse, og magtudøvelse er kontrol. Den korrekte kontrol, hvis magten fortsat skal manifestere sig hos magthaveren, bør være en kombination af løvens brutalitet og rævens kløgt.¹⁷ I forhold til de magtforhold, der fandt sted under kolonitiden, er disse processer vigtige at have for øje, hvis vi skal forstå, hvorfor de menneskelige rettigheders vilkår i dag, ser ud som de gør, hvor staternes magt over folket kan ses som det machiavelliske råd om, at kontrol skal ske med redskaberne A) juridiske reguleringer og B) voldspression.

For at fremhæve relevansen i dette, redegør jeg forinden for to af afkolonialiseringens karakteristika, hvor en vigtig adskillelse af termerne *befrielse* og *frigørelse* er afgørende for, hvilke typer af magtrelationelle forhold, der kommer til at styre magthavernes diskurs. Diskursen er det, der påvirker de institutionelle forhold i staten, hvor brugen af forskellige typer af magt bevirker, om man kan se den politiske institution som enten ekstrativ og inklusiv. I dette anvender jeg mig af Norberto Bobbios tredeling af magten for at forstå de demokratiske og ikke-demokratiske strukturer, der præger de afrikanske stater.

¹⁷ Machiavelli, Niccolò. *Fyrsten*, Borgens forlag, Danmark, 1962 s.68

I bestebelserne på at synliggøre de negative kræfter, der påvirker den sociale struktur i forhold til de menneskelige rettigheders funktion, har jeg fundet det anvendeligt at redegøre for det modsatte, nemlig et demokratisk ideal. Jeg har valgt en teori, jeg vurderede, ville tilgodese vilkårene for den menneskeretslige ideologi. Teorien er den cirkulære demokratimodel af Jürgen Habermas, der bygger på gensidighed i samfundets dikotomi mellem stærke og svage, elite og proletar og rig og fattig, og hvor intentionerne om demokratiske processer underbygges af juridiske forpligtigelser.

Den teoritiske hjemførelse af kolonitidens magtrelationer føres op til det tyvende århundrede ved en perspektivering til to empiriske eksempler, Kenya og Botswana. Jeg anser de to nationalstater som repræsentative for hver deres magtrelation, hvilket jeg med en aktuel sag argumenterer for, er bevis for en eksklusiv politisk institution, der opretholder en machiavellisk magtrelation til dens medborgere.

Det er med denne teoretiske vinkel, jeg vil analysere den regionale afrikanske menneskerettighedserklæring for at undersøge, hvorvidt min tese omhandlende magtrelationen mellem stat og individ kan ses som have påvirket de menneskelige rettigheder på konventionsniveau. Opgaven kommer således til at fremstå som en del af den postkoloniale kritik uden at artikulere det direkte.

2.2 Metode

I analysen af mit primærmateriale har det teoretiske grundlag, som redegjort for i foregående afsnit, været det perspektiv, jeg har forsøgt at forstå mit forskningsobjekt igennem og besvare min problemformulering med. I min tilgang til Banjul konventionen havde jeg en forventning om, at erklæringen, grundet dens karakter som 3.generations rettigheder og langt senere ratifikation end UDHR, ville fremstå som langt mere moderne og opdateret omkring den globalisering, og de forandringer verden i årene efter andenverdenskrig og frem til 1986 havde gennemgået. Et faktum, der også afspejler sig i min analyse.

Analysen kommer således til at fokusere på kategorier, der normalt ligger inden for diskursanalysens område, hvor normen omkring specifikke magtsegmenter på et givent område gøres op med ved et institutionelt tænkende, og en ny social forståelsesramme skabes.

Min metodiske tilgang til min problemformulering er et opgør med den historiske udviklingsdiskurs og et forsøg på at belyse, at det kommunikerende fællesskab omkring den afrikanske menneskeretserklæring kan anses for at have en anden agenda end blot den nationale udvikling og sociale, økonomiske, politiske og kulturelle rettigheder for staternes medborgere. Jeg vil dog fastholde, at analysen ikke får prædikatet diskursanalyse, da en sådan ville kræve et langt mere omfattende empirisk og teoretisk materiale, end hvad denne opgavens omfang har tilladt.

I analysen har jeg taget udgangspunkt i nogle af de artikler, som forskere, der har beskæftiget sig med retten til udvikling, også har undersøgt. Således har jeg ud fra tesen om, at de magtrelationelle forhold, som er skabt under det europæiske kolonialherredømme, påvirkede, og til stadighed påvirker, udformningen og udtrykket i Banjul konventionen. Med dette har jeg analyseret de artikler, der adskiller sig fra den regionale europæiske menneskeretserklæring og øvrige udviklingsfokus. Her er der tale om artikler, der betoner det folkelige og kollektive aspekt i rettighedsejerskabet, pligterne som tillægges individet, og til sidst statens mulighed for afvigelse fra de forpligtigelser de ved undertegnelse af konventionen ellers er underlagt at overholde.

Det er med disse metodiske overvejelser og teoretiske værktøjer, jeg vil forsøge at besvare min problemformulering.

3. MAGTENS FORANLEDNING

“Mennesket skifter gerne herre i troen på, at de nye herre forbedrer deres kår”¹⁸

Med dette lille citat af Machiavelli, der ifølge mig giver et fint billede af magtrelationens vilkår i Afrika, vil jeg i det følgende afsnit redegøre for, hvordan afkolonialiseringen af Afrika forløb med et magtrelationelt perspektiv. Her fokuserer jeg på, hvordan historiske begivenheder er blevet ført videre til nutidige forhold ved at synliggøre to typer af relationer mellem stat og individ samt argumentet for, hvorfor forholdet er vigtigt at undersøge. Magtforholdet er påvirket af, hvilke processer, der under afkolonialiseringen fandt sted. En proces, der præger de menneskelige rettigheders vilkår og måden, de kan siges at eksistere mellem nation og borger.

3.1 Frigørelse vs. befrielse

I afkoloniseringsprocessen kan det være nødvendigt at skelne mellem to termer, der har enorm indflydelse på, med hvilke karakter magtforholdet mellem stat og individ optræder. Den første er *frigørelse* og den anden er *befrielse*. Af disse to er frigørelsen den positive, hvoraf en række begivenheder historisk har fået prædikatet frigørelse. Her er der tale om den “*Gloværdige revolution*” i 1668 i England, *Den amerikanske revolution* i 1776 og *Den franske revolution* i 1789, hvor magthaverne blev afsat, og en nye klassesdeling og et nyt system blev skabt.¹⁹

Befrielse har derimod konnotationer til anderledes og mindre flatterende begivenheder i den europæiske historie. Der er tale om slavehandel, imperialisme og apartheid, hvor et undertrykt segment i samfundet, ved befrielsen, får givet sin frihed. Befrielsen handler altså ikke i samme grad om at revolutionere samfundet som frigørelse, men om adskillelse mellem overmagt og undertrykt.²⁰ Frigørelsens teleologi havde i Afrikas kontekst betydet et liberalt demokrati med de

¹⁸ Machiavelli, 1962, s.9

¹⁹ Sabelo J. Ndlovu-Gatsheni, ‘Fiftieth Anniversary of Decolonization in Africa: A Moment of Celebration or Critical Reflections?’ in *Third World Quarterly*, 33 (1), 2012, pp. 71-89. s.74

²⁰ Dussel, Enrique: ‘Europe, Modernity, and Eurocentrism’, *Nepantla: Views from South*, 1 (3): 2000 s. 465-478.,s. 467

individuelle menneskerettigheder, som dem FN i 1948, ca. et årti før afkolonialiseringens begyndelse, påbegyndte realiseringen af. Som vi har set, er dette ikke overvejende tilfældet. Befrielsen har som term mere rod i den reelle afkolonialisering. Her blev social retfærdighed og skabelsen af noget nyt ikke på samme måde realiseret. Segregationen af kolonialtidens magtstrukturer var for mange afrikanske lande svær tilgængelig.

I mange Afrikanske lande blev dagsordenen for selvstændighedsprocessen kapret af det "indfødte bourgeoisie", der trods deres etnicitet som sorte afrikanere, blot adapterede den elitære europæiske position i samfundet. De nye nationalistiske afrikanske ledere fortsatte så at sige den koloniale praksis, hvor deres samfundsmæssige bekymringer lå i bevarelsen af kapitalen med henblik på den langsigtede sikring af eget økonomisk overherredømme.²¹ Reelt set bare en forflyttelse af magten, og en befrielse af den afrikanske elite frem for en frigørelse af alle afrikanere. Dette vil jeg senere komme tilbage til i Afsnit 4, hvor Kenya og Botswanas interne magtrelationer særskilt granskes.

Den første tid af selvstændigheden bar således præg af stor afstand mellem eliten og masserne. Kampen kom derfor mere til at handle om 'frihed for staten' end 'frihed i staten', hvilket betød, at frihed var noget eliten havde til at agere på den internationale scene, og som gav anerkendelse og en status som suverænstat blandt de andre lande i det internationale system.²² Kigger man på den generelle tendens blandt lande i det globale samfund, er demokratiske stater bedre udviklet, har større økonomisk vækst og friheden for de menneskelige rettigheder blandt de almindelige borgere er tilstede i langt højere grad end i nationer, der er styret af såkaldte *strongmen*.²³ Indenfor Europa synes selv de fattigste i landene at have større mulighed for et liv med uddannelse, offentlig service, sygesikring og sociale- og økonomiske muligheder end majoriteten af befolkningen i landene syd for Sahara. Det samme gør sig gældende jævnfør Freedom House, Human Rights Watch (HRW), Amnesty og diverse andre menneskeretsorganer²⁴, når vi kigger på de basale menneskelige rettigheder givet af FNs universelle menneskerettighedskonventioner, hvor Afrika ligger under det europæiske niveau. Hvis vi endnu engang fokuserer på tallene fra Freedom House, kan det faktum, at der i Europa er større frihed og flere rettigheder kobles sammen med den højere procentdel af demokratisk valgte regeringer. Dette kunne tyde på, at der i Afrika er en sammenhæng

²¹ Sabelo J. Ndlovu-Gatsheni, 2012, s.77

²² Ibid.

²³ Baughan, 2007, s.10

²⁴ Amnesty international report 2012; The state of the world's human rights, Amnesty International, London: Amnesty International (25/5-2013) & Human rights watch; World report 2013, HRW, New York: Human rights watch (25/5-2013)

mellem type regeringsførelse, og hvilke vilkår de menneskelige rettigheder i landet *de facto* har, og at forholdet mellem stat og individ ikke nødvendigvis beror på den gensidige forpligtelse, som i europæisk menneskeretlig kontekst anses som essentiel og en norm.²⁵ Magtforholdene og deres kontekst i Afrika må derfor undersøges for at belyse, hvorfor de universelle menneskerettigheder har haft så svært ved at slå igennem i Afrika.

3.2 Magt og kraft

Teorier om magtrelationer blandt mennesker er lige så gamle og anvendt op gennem historien, som filosofien omhandlende naturretten hos mennesket og kan føres helt tilbage til Cicero, Platon og Aristoteles. Den tidlige naturret er centreret omkring ideen om *jus naturale*, der bygger på en systematiseret ret, som er naturligt givet og fælles for alle mennesker.²⁶ En ide, som fremtrædende teoretikere som *Locke*, *Kant* og *Hobbes* senere har taget op og videreudviklet. Vægten blandt disse lå på den gensidige pligt, mennesket har til at respektere andre mennesker. En pligt, der anses for essentiel, hvis frihed, lov og orden i det politiske samfund skulle kunne fungerer.²⁷ Så spørgsmålet er derfor, om der ikke eksisterer politiske samfund i Afrika? Svaret er jo, men politik og magt kan som sådan ikke adskilles, da de i deres natur er sammenkoblet. Ifølge Aristoteles ligger den politiske magt i interessefeltet mellem dem, der styrer og dem, der bliver styret og vurderes på, hvem der vinder på udøvelsen²⁸.

Magtteorier adskiller sig fra blandt andet fra naturretsteorier ved ikke at fokusere på reciprocitetsforholdet mellem rettighedsgiver- og bærer, men for i stedet at fokusere på de midler, hvorigennem magthavere kan udøve deres indflydelse over de passive subjekter. Ifølge Norberto Bobbio må der distanceres mellem 3 forskellige former for magt: 1) Økonomisk magt 2) Ideologisk magt 3) Juridisk- og Politisk magt²⁹, hvis den sociale struktur og den demokratiske kontrol et givent

²⁵ Orend, Brian, *Human rights: concept and context*, Broadview Press, Peterborough, Ont., 2002, s.134-135

²⁶ Syse, Henrik: *From Natural Law to Human Rights — Some Reflections on Thomas Pogge and Global Justice*. *Real world justice: Grounds, principles, human rights standards and institutions*, pp. 229-237, A. Føllesdal and T. Pogge, eds., Springer. (2005), s. 229

²⁷ a.a. s. 232

²⁸ Bobbio, Norberto, *Democracy and dictatorship: the nature and limits of state power*, Polity, Cambridge, 1989, s.70 -72

²⁹ a.a. s.76-77

sted skal forstås. Den økonomiske magt er kontrol over materielle resurser. Den ideologiske magt hviler på den indflydelse, ideer kan have på folk, når de er formuleret på en bestemt måde og under særlige omstændigheder. Og den politiske magt repræsenterer kraften til handling og midlerne til at opnå de ønskede mål.³⁰

Ideen blandt de Afrikanske ledere kan således ikke have været den samme som det internationale samfunds, eller folkets for den sags skyld. Eliten, der havde fået overdraget magten af de tidligere kolonimagter, påtog sig, ifølge Abelo J. Ndlovu-Gatsheni, den neokolonialistiske rolle som overmagt og har formulerer det således:

“The state assumed the character of the proverbial goat that grazed where it was tethered - preying upon the people, capturing, dominating, exploiting and squeezing the local citizenry”³¹

De nye ledere brugte den økonomiske magt, der forenklet handler om kontrollen over nationale resurser, til at dominere folket grundet disses store værdi og nødvendighed. Økonomisk magt kan således tvinge folk, der ikke besidder magten, til at agere på en bestemt måde, fx til at sælge deres arbejdskraft eller forblive i visse positioner, geografisk eller samfundsmæssigt. Så hvor den ideologiske- og økonomiske magt bygger på henholdsvis lyst og nød, handler den politiske magt derimod om at kontrollere elementer af samfundet med fysiske magtmidler såsom hæren, politi og jurisdiktioner, der berettiger de herskendes adfærd, og som kan bruges til segregation mellem rig og fattig.³² Ifølge marxistisk teori er det denne superstruktur, der skaber den politiske institution, der med de tre magtformer fastholder et samfund af dikotomier og ulighed, hvor der skelnes mellem rig og fattig, lærd og ignorant og stærk og svag, eller generelt set mellem højere stående og lavere stående, elite og proletariat.³³

³⁰ *ibid.*

³¹ Sabelo J. Ndlovu-Gatsheni, 2012, s. 81

³² Bobbio, 1989, s. 105

³³ a.a. s.49, 77

3.3 Machiavelli

Magtens karakter er som middel til at opnå mål. Som tidligere redegjort for kan magt være pluralistisk - politisk, økonomisk og ideologisk. Den, der besidder magten er ikke nødvendigvis sikret sin plads som siddende regent/regering/hersker eller fyrste; magtudøvelse kan også finde sted gennem befolkningen, der kan tage magten og gøre oprør. Derfor kræves det af magt, at den anvendes korrekt, så magthaverens position ikke svækkes i nogle relationer.

Disse "magtens spilleregler" omtaler den italienske politiske filosof Niccolò Machiavelli som regeringskunst. Ifølge Machiavelli er magt, retten og evnen til at dominere over andres skæbne og for en *fyrste* angår dette hans territorielle undersåtter. Hans tanke omhandlende magt bygger på, at det menneskelige individ "er utaknemmeligt, vægelsindet og hyklerisk, fuld af angst for enhver fare og begærlig efter gevinst"³⁴ og derfor har brug for at blive kontrolleret med magt. Den bedste måde den herskende kan styre sit land og sine undersåtter, er egentlig ved barmhjertighed, der vil skabe fred og ro. Men grundet menneskets natur bør magten tilvejebringes af en korrekt mængde grusomhed, for som Machiavelli skriver:

"... menneskene har mindre betænkelighed ved at skade én, der gør sig elsket, end én, som gør sig frygtet; thi kærligheden er opretholdt af et forbundenhedens bånd, der fordi menneskene er slette, brydes ved enhver lejlighed, når det gælder egen fordel; men frygten er opretholdt af en angst for straf, som aldrig svigter dig."³⁵

Argumentet går altså på, at kærlighed slipper hurtigere op end frygt, når det ikke længere er til folkets egen fordel. Som herskende kan man derimod altid stole på frygt, da den er uafhængig af andre end den herskende selv. Den Machiavelliske magt kan således siges at være relationel. Magthaveren har magten i forhold til andre personer, hvor evnen til at opnå egne mål hænger sammen med kapaciteten til at obstruere andres.

I kontrollen over folket må man som magthaveren gøre brug af to våben. Machiavelli bekræfter magthaverens kraft på følgende måde:

"Man må gøre sig klart, at der eksisterer to slags våben; lovens og magtens. De første er karakteristisk for mennesket, de sidste for dyrene. Men da de første ikke altid slår til, må man

³⁴ Machiavelli, 1962, s.66

³⁵ Ibid.

ved lejlighed benytte sig af de andre. Derfor må fyrsten være i stand til at gennemføre både rollen som menneske og dyr.”³⁶

Magtanvendelse har således to ansigter i magtrelationen, hvor magthaver, hvis den ene (juraen) ikke fungerer, må tage den anden (volden) i brug. Hvordan det omvendte også kan gøre sig gældende, altså hvor man tager juraen i brug, hvis volden ikke virker, vil jeg under afsnit 4.2 og i afsnit 5 komme tilbage til.

3.4 Det habermaske ideal

Den politiske institution og spændet mellem højtstående og lavtstående segmenter i samfundet har også en idealtilstand, som læner sig kraftigt op af den nutidige europæiske demokratimodel, og som bygger på anderledes processer end dem i den Machiavelliske magtrelation. Slår man begrebet *demokrati* op i det danske leksikon, finder man følgende beskrivelse:

“Demokrati er udtryk for en revolutionær målsætning om et samfund frit for privilegier af enhver slags, uden menneskets herredømme over mennesket og med lige ret og mulighed for enhver til at udfolde sine evner.”³⁷

Demokrati beror med denne definition på lighed, frihed og rettigheder og kommer på den måde til at ligge op af de universelle menneskerettigheder, vi kender fra FNs deklARATION fra 1948. Den demokratiske process beror ifølge Habermas også på magtrelationer, men ikke på samme facon som det foregik i mange afrikanske suverænstater i postkolonitiden.

“The democratic process bears the entire burden of legitimation. It must simultaneously secure the private and public autonomy of legal subjects”³⁸

For Habermas er det den demokratiske process, der bebyrdes legitimeringen af samfundet. Det velfungerende demokratiske samfund bygger på integration mellem kommunikativ, og det han kalder administrativ magt og mellem den stærke og den svage offentlige sfære. Den svage offentlige sfære er karakteriseret ved en lav grad af institutionalisering og en uformel organiseret struktur,

³⁶ a.a. s.68

³⁷ Demokrati, Rune Slagstad, Leksikon.org (25/5-2013)

³⁸ Habermas, Jürgen, Between facts and norms: contributions to a discourse theory of law and democracy, Polity, London, 1996, s.450

hvorimod den stærke offentlige sfære bygger på det modsatte og kendetegner sig ved at have en høj grad af formelt organiserede institutioner, der er i stand til at træffe politiske beslutninger. Det er dette spænd mellem det kommunikative stærke segment i bunden og det administrative stærke i toppen, der skaber idealet. I følge denne model er det en cirkulær proces, der forbinder folkets sociale magt med den politiske magt.³⁹ Staten og dets institutioner er derfor et instrument til at viderføre magten og kan siges at skulle reagere på folkelige krav snarere end at agere selvstændigt. For at dette kan ske, er der i følge Habermas brug for visse kanaler mellem de to magtinstanser. Vekselvirkningen mellem den svagere offentlige sfæres forventninger og den stærke offentligheds sfæres handlinger har behov for reguleringer, hvilket kommer til udtryk i den sociale struktur og er afhængig af et system af rettigheder. Der er 5 rettigheder systemet nødvendigvis må indeholde:

1. Basic rights that result from the politically autonomous elaboration of the *right to the greatest possible measure of equal individual liberties*.
2. Basic rights that result from the politically autonomous elaboration of the *status of a member* in a voluntary association of consociates under law.
3. Basic rights that result immediately from the action ability of rights and from the politically autonomous elaboration of individual *legal protection*.
4. Basic rights to equal opportunities to participate in process of opinion- and will-formation in which citizens exercise their *political autonomy* and through which they generate legitimate law.
5. Basic rights to the provision of living conditions that are socially, technologically, and ecologically safeguarded, insofar as the current circumstances make this necessary if citizens are to have equal opportunities to utilize the civil rights listed in (1) to (4).⁴⁰

Disse basis rettigheder, som alle bygger på friheder, er de nødvendige forudsætninger, hvis top og bund, stærk og svag, og kommunikativ og administrativ magt skal forenes. Men som Habermas i tillæg skriver, er jurisdiktionen som alenestående ikke fyldstgørende.

“Naturally, with these rights alone the legal code is not yet completely institutionalized. To render this code applicable within a determinate legal community, one must demarcate the bounds of membership and provide legal remedies for cases of rights violations.”⁴¹

³⁹ a.a. 329-332

⁴⁰ a.a. s.121-122

⁴¹ a.a. s.124

Juridisk eller politisk magt opfattes stadig som den reelle magt. En magt, der er i stand til at styre alle andre former for magt, hvis de anvendes korrekt. Den styreform Habermas redegør for adskiller sig således fra den Machiavelliske ved at være mere dynamisk og inkluderende. Samfundet må være integreret gennem legitime lovgivninger, hvor statslige beslutninger fremkommer gennem meningsdannelse blandt folket. Dette kombineret med viljen til gennemførelse i de politiske og institutionaliserede processer.

3.5 Afrikas små fyrster

I den afrikanske afkolonialisering tilfaldt den umiddelbare magt den politiske elite, der kom til at kontrollere den nye selvstændige stats økonomiske resurser og ved dette også den almindelige borger. I Afrika kan man derfor ikke udelukkende tale om en frigørelsesprocess, da dette ville indebære den politiske hegemoni stoppet og en modsat bevægelse sat igang. Det kunne i stedet tyde på, at økonomien overtog den politiske sfære, og det nye afrikanske bourgeois blot parerede ordre ud fra økonomiske hensyn i udviklingen af suverænstatens muligheder i forhold til det globale samfund samt endnu vigtigere; at fastholde egne nyhvervet magtpositioner. Det er det, man kan betegne som frihed for staten. Den økonomiske magt kommer således til at påvirke den politiske magt, som derved kommer til udtryk i den ideologiske.

Den fulde frigørelse kommer altså for en stat, der har et uafhængigt politisk apparat, der er adskilt fra det økonomiske, og politikere og ledere bliver mere en blot administratorer for egen klasses økonomiske overherredømme.

Det, jeg har søgt at belyse i dette afsnit er, at Afrikas første ledere var skolet i deres respektive roller af deres respektive koloniale herskere, hvilket resulterede i en despotisk form for regeringsførelse i tiden efter befrielse af kontinentet. Robert M. Press beskriver forholdet meget godt i indledningen af sin bog *The new Africa*, der omhandler spørgsmål om det postkoloniale Afrika således:

The inheritors of power from scheming, self-serving, and often brutal colonial rulers had, far too often, become scheming, self-serving, and often brutal leaders themselves⁴²

De magtrelationer, der hersker i dagens Afrika mellem staten og folket og folket og individet, beror på de magtinstitutionelle forhold skabt før og under kolonialiseringen af kontinentet og viderført efter. De cirkulære politiske processer ligger tættere op af den machiavelliske magtrelation end

⁴² Press, Robert M., *The new Africa: dispatches from a changing continent*, University Press of Florida, Gainesville, 1999, s.30

habermas' kausale forhold mellem magt, udviklingen af politiske institutioner og de menneskelige rettigheder. Jeg vil nu søge af forklare, hvordan de menneskelige rettigheder i nutiden ser ud ved at lave en komparativt analyse af to tidligere britiske koloniers (Kenya og Botswana) koloniserings- og afkoloniseringsprocesser.

4. AFRIKA ANNO 2013

“There is only one ideology in politics: the outs want into power and those in power want to keep it”⁴³

I dette kapitel vil jeg anvende mig af historien for at synliggøre, hvordan de forskellige magtteoretiske forhold i virkelighedens verden kan se ud. Jeg har valgt at benytte mig af to tidligere britiske kolonier for på den måde at kunne belyse kolonitidens betydning for de menneskelige rettigheders vilkår idag. Først vil jeg kigge på Kenya, hvis magtrelationelle forhold mellem stat og individ kan sammenføres med Machiavellis syn på magt, og hvis institutionelle paraller føres tilbage til kolonitiden. Derefter vil jeg kigge på Botswana, der trods ligende historiske forhold er lykkedes med at skabe demokratiske- og vækstmæssige tilstande, der minder om europæiske, og som i deres politiske struktur lægger sig op af det habermaske ideal.

4.1 De empiriske to

To lande, der deler den samme kolonihistoriske arv og umiddelbare skæbne er Kenya og Botswana. Ved skæbne mener jeg de sideeffekter, som territorieafgrænsningerne fra Berlin konferencerne i 1884 og 1885 har haft på de nutidige nationalstater, hvor en række europæiske lande kortlagde deres kolonier og ved dette også den afrikanske skæbne.⁴⁴ Ser vi på de faktorer, der i dag ligger til grund for mange af konflikterne på det afrikanske kontinent, anses mange af disse at bunde i etniske, kulturelle, geografiske (natur resurser) eller religiøse stridigheder. Disse kan føres tilbage opdelingen af kontinentet i det forrige århundrede.

Botswana var tidligere en afrikansk koloni kaldet Bechuanaland under britiske protektorat. Landet adskiller sig markant fra Kenya trods den lig historie, når vi kigger på Freedom Houses index, hvor Kenya får følgende karakter PR:4, CL:4 og beskrives som PARTLY FREE⁴⁵. Botswana får PR:3, CL:2 og klassificeres som FREE⁴⁶. Ligeledes på HDI, der er et globalt måleredskab, der bygger på en lang række faktorer som fattigdom, læse- og skrivefærdigheder, uddannelse, forventet levealder,

⁴³ a.a. s.45

⁴⁴ a.a. s.28

⁴⁵ FREEDOM IN THE WORLD 2013: DEMOCRATIC BREAKTHROUGHS IN THE BALANCE, Freedom House, Washington: Freedom House. s.3 (25/5-2013)

⁴⁶ a.a. s.1

fødselstal mm. ligger Botswana højere end Kenya. Landene har således fået et tal mellem 0 og 1 ud fra de tre parametre 1) levetid, 2) viden og 3) en anstændig levestandard. Botswana lå i 2012 nummer 119 med et tal, der hed 0.634⁴⁷, hvilket takseres til *medium human development* og ligger lige omkring verdensgennemsnittet. Kenya derimod lå nummer 145, med et tal tættere på kategorien *low human development* 0.519⁴⁸.

Det, jeg prøver at belyse er, at der forefindes store forskelle mellem de to lande på trods af umiddelbart samme skæbne under kolonialiseringen og ensartet forudsætninger under afkolonialiseringen.

4.2 koloniale ledelsesstrategier

I det koloniale Afrika, havde de forskellige kolonialmagter forskellige måder at regere deres kolonier på. På samme måde som suverænstatene "hjemme" i Europa, blev de koloniserede territorier præget af forskellige strategier, når det kom til kontrol og ledelse. De portugisiske kolonier blev kontrolleret ud fra en treenighed bestående af 1) en stræk administration 2) den konservative katolske kirke, og 3) virksomheder, der udvandt råvarer og naturressurser. I de franske kolonier anvendte man sig af underkuelse af lokale ledere, hvilket står i kontrast til det, der foregik i de engelske kolonier, hvor man i mere samarbejdsorienteret retning håndplukkede lokale ledere til at drive landet for den engelske krone.⁴⁹

Disse forskellige ledelsesformer og kontrolstrategier skabte forskellige højtstående afrikanske lederfigurer, hvilket ifølge nogle forskere har været med til at skabe det negative ledelsesmønster, som vi mange steder i dagens Afrika stadig kan opleve. Denne kultivering af elitekulturen er det, jeg før, har omtalt i første afsnit omhandlende befrielse, frigørelse og magt i afsnit 3.1 og 3.2.

Netop denne altoverskyggende magt, som de afrikanske ledere fik givet af kolonimagterne og de ekstraktive politiske institutioner, der fulgte med i bytte, har ifølge Daron Acemoglu og James A. Robinson stor betydning for, hvorfor frihed, demokrati og rettigheder i Afrika idag ser ud som de gør, og hvorfor der i vesterlandsk optik er så mange *failed states*. Teorien bygger på det, der kaldes

⁴⁷ National Human development Reports for Botswana, Human development Reports, New York: United Nations Development Programme (25/5-2013)

⁴⁸ National Human development Reports for Kenya, Human development Reports, New York: United Nations Development Programme (25/5-2013)

⁴⁹ Press, 1999, s.30

the vicious circle (den onde cirkel), hvor magtkulturen blot skiftede hænder ved afkolonialiseringen i stedet for at skifte karakter. Den onde cirkels natur beskrives som følger:

“There are natural reasons for this vicious circle. Extractive political institutions lead to extractive economic institutions, which enrich a few at the expense of many. Those who benefit from extractive institutions thus have the resources to build their (private) armies and mercenaries, to buy their judges, and to rig their elections in order to remain in power. They also have every interest in defending the system. Therefore, extractive economic institutions create the platform for extractive political institutions to persist. Power is valuable in regimes with extractive political institutions, because power is unchecked and brings economic riches.”⁵⁰

Magthaverne i mange af de afrikanske lande beskytter egen politiske magt ved at kontrollere den økonomiske magt, de finansierer deres støtteorganer med. Dette kan være alt fra højtstående dommere til lavere stående fodfolk i militærform. Hele teorien omkring den onde cirkel bygger på lukkethed, udnyttelse og korrupsion. For dér, hvor magten er samlet i ekstraktive politiske institutioner, forekommer der ringe eller ingen kontrol af magten og dem, som besidder den. Logikken bag er at skabe så få begrænsninger på udfoldelsen af magten, så ingen andre institutioner kan begrænse eller afgrænse brugen af deres magt, også selvom dette tolkes som misbrug af magten. Den onde cirkel skaber således store uligheder i samfundet ved elitens berigelse af materiel, såvel som politisk, magt. De umiddelbare konsekvenser er som følger: 1) Det baner vej for næste generation af ekstraktive institutioner, og 2) det skaber incitament for oprør, hvilket kan være en af forklaringerne på de mange uroligheder de seneste fem årtier.⁵¹

4.3 Kenya

Et eksempel på den onde cirkel og hvordan historiens koloniserings- og afkoloniseringsproces til stadighed påvirker de nutidige forhold i Afrika, finder vi i Kenya, hvor der i marts 2013 blev afholdt præsidentvalg.

Den første “frie” leder i Kenya var Jomo Kenyatta, der efter Britaniens frigivelse i 1963 besad magten frem til 1978, hvorefter hans vicepræsident, Daniel arap Moi, ved hans død overtog magten.

⁵⁰ Acemoglu, Daron & Robinson, James A., *Why nations fail: the origins of power, prosperity and poverty*, 1st ed., Crown Publishers, New York, 2012, s.343

⁵¹ a.a. s. 366-367

Moi var langt mere undertrykkende og autoritær end Kenyatta, og i 1982, efter et mislykket kup, erklærede han sit parti, The Kenya African National Union (KANU), for landets eneste lovlige parti, hvilket betød en tilgodeseeelse af egne interesser.⁵² En lang række anholdelser og lovændringer fulgte i perioden efter, hvor beretninger om systematisk tortur af modstandere af regeringen i *Nyayo House*, associerede tilbage til torturen, der foregik under den britiske kolonial magt og *mau mau oprørerne* i 1951. Metoden 'swimming pool', hvor den tilbageholdte konstant opholder sig i 2cm vand, forefindes i beskrivelser fra African watch⁵³ og i Ian Cobains bog *Cruel Britannia*, der omhandler den britiske torturhistorie.⁵⁴

Dette kan ses som evidens for den institutionsoverlevering, der i teorien om den onde cirkel omtales, som magt der blot skifter ansigt og ikke form.

Ydeligere evidens for en machiavellisk magtrelation mellem den kenyanske stat og det kenyanske folk, finder vi i 2013, hvor det seneste valg blot viser os mere af det samme. Magt, der skifter hænder og ikke form. I HRWs årlige rapport om landet indledes der:

“Human rights developments in Kenya were dominated by the implementation of a new constitution and related judicial and police reforms, and the International Criminal Court (ICC) cases against six Kenyans whom the ICC prosecutor accused of crimes against humanity. The alleged crimes were committed during Kenya’s post-election violence in 2007 and 2008. Kenyan politicians resisted the ICC process, claiming the judicial and police reforms underway gave sufficient cause to return the cases to Kenya. But there was little progress on the ground in terms of accountability for post-election violence or human rights violations by security forces.”⁵⁵

Selvom der i Kenya forekommer flerpartisvalg, er tendensen stadig, at den politiske elite der sidder på magten administrerer den ekstraktive politiske institution, hvis ideologi er at beskytte sig selv og den magt, der besiddes. Så selvom HRW beretter om juridiske reformer, der er på vej i Kenya, ændrer det stadigvæk ikke på, at den vindende præsidentkandidat fra valget 2013, Uhuru Kenyatta, er søn af den tidligere leder Jomo Kenyatta og medlem af den samme magtfulde slægt og besidder magten over sit land på trods af, at han af ICC står anklaget for mord, voldtægt samt forbrydelser

⁵² Press, 1999, s.100-101

⁵³ Africa watch, kenya: talking liberties, New york: Human rights watch, Juli 1991, s. 83

⁵⁴ Cobain, Ian., Cruel Britannia: a secret history of torture, Portobello, London, 2012

⁵⁵ Country summery Kenya, Human rights watch, New york: Human rights watch, s.1 (25/5-2013)

mod menneskeligheden.⁵⁶ Ifølge anklageskriftet skete angrebene ”with the purpose of keeping the Party of National Unity (PNU) in power”⁵⁷, altså med hensigten at bevare magten.

Kigger man på dette eksempel og på Kenyas politiske struktur i Machiavellis optik, er den magt, der udøves blandt de kenyanske ledere, retten og evnen til at dominere over andres skæbne, hvor evnen til at opnå egne mål hænger sammen med kapaciteten til at standse andres. Kenyanske ledere har i postkolonitiden brugt en blanding af vold og jura til at fastholde kontrollen over egen og nationens skæbne, hvilket er de to våben en *fyrste* ifølge Machiavelli kan anvende sig af, hvis magt skal fastholdes.

Det som jeg tidligere omtalte som en befrielse, altså en `frihed for staten`, synes ifølge det fremlagte materiale at have været den proces, der i Kenya har fundet sted efter selvstændigheden. Der er således evidens for at de koloniale magtstrukturer er blevet viderført i en ond cirkel, hvorfor de menneskelige rettigheder frihed og liberalt demokrati idag har svære kår.

4.3 Botswana

komparativt ser Botswana, som redegjort for, markant anderledes ud på diverse index, men også i situationen omkring Kenyatta og ICC, synes forholdet til magt at være anderledes. Ifølge Acemoglu og Robinson beror situationen i Botswana på tidligere afrikanske leders formåen i 1) at holde Cecil Rhodes' s British South African Company ude af landet og med dette undgå komplet underkastelse. 2) At man blandt de Botswanske ledere formåede at holde den eksterne britiske kolonialøkonomiske magt separeret fra den interne politiske magt.⁵⁸ Det, der adskiller Botswana fra andre tidligere britiske kolonier som Sierra Leone, Zimbabwe, eller som vi har set det Kenya, er, at magten i landet ikke blev unificeret og manifesteret i en enkel *strongman*, der af kolonimagten blev givet den altoverskyggende magt og rollen som kronens forlængede arm. I det tidligere Bechuanaland lykkedes det at fastholde pre-kolonitidens politiske institutioner, *Kgotla*, under kolonialiseringen, der på daværende tidspunkt, efter afrikanske standarder, indeholdte en høj grad af deltagergrad, centralisering og pluralisme.⁵⁹ Den sydafrikanske antropolog Isaac Schapera beskriver, hvordan en sådan politisk institution i tiden så ud:

⁵⁶ International Criminal Court, Prosecutor vs. Kenyatta, No.: ICC-01/09-02/11, 11 March 2013

⁵⁷ Ibid.

⁵⁸ Acemoglu & Robinson, 2012, s.404-408

⁵⁹ a.a. 407

“ all matters of tribal policy are dealt with finally before a general assembly of the adult males in the chief’s kgotla. Such meeting are very frequently held. Among the topics discussed are tribal disputes, quarrels between the cheif and his relatives..[.]...the undertaking of new public works... It is not unknown for the tribal assembly to overrule the wishes of the chief. Since anyone may speak, these meeting enable him to ascertain the feeling of the people generally, and provide the latter with an opportunity of stating their grievances...”⁶⁰

I forsamlingen blev forskellige emner, der berørte folket, høvdingen eller samfundet taget op, og ifølge Isaac Schaperas og andre antropologers beretninger, var møderne og mulighederne åbne for enhver mand, der viste talent og handling. Så selvom der ikke var tale om et funktionelt demokrati, som vi kender det idag, og at reelle rettigheder, positive og negative, må anses for fraværende, byggede institutionen stadig på nogle processer og en magtrelation, der har mere tilfælles med det habermaske ideal end det machiavelliske. *Kgotlaets* cirkulære process kan siges at forbinde folkets sociale magt med den politiske magt, da lederne skulle reagere på de folkelige krav, der i teorien kunne forhindre dem, lederne, i at agere selvstændigt. Så selv uden et system af rettigheder, som for Habermas er nøglen til det demokratiske ideal, var Bechuanalands inklusive, politiske institution kimen til den politiske virkelighed, som Botswana som selvstændig nation har oplevet. Kongen var således kongen med folkets velsignelse⁶¹, et faktum man også under afkolonialiseringen respekterede. Med de åbne magtrelationer mellem lederne og folket som grundlag, lykkedes det Botswana at undgå den onde cirkel, som mange af de andre afrikanske lande blev fanget i under postkolonitiden, og man overvandt mange af de udfordringer, som grænsetrækningen i 1800tallet havde afstedkommet. Det lykkedes at samle det etnisk spraglede territorie under ét sprog og sikre rettigheder til hele samfundet uden større borgerkrige, vold og stridigheder grupperingerne imellem. Og selv da man fandt diamanter i 1970erne, ændrede magthaverne lovgivningen, så den potentielle formue ikke tilfaldt stammen, hvis traditionelle land, som diamantminen blev fundet på, men landet som helhed. Dette på trods af, at regeringslederne selv var en del af stammen.⁶² Alt dette kan selvfølgelig være beroende på en masse andre faktorer, så som at Britanien ikke intervenserede i højere grad, end de gjorde, landets fattigdom, hvilket gjorde, at landets elite selv var en del af landets produktionsapparat, og derfor måske var mere åbne overfor privat ejendomsret. Eller en sidste faktor, der kan have gjort en forskel, er selvfølgelig personlighederne på landets ledere under

⁶⁰ Ibid.

⁶¹ a.a. s.408

⁶² a.a. s.412

og efter selvstændighedsprocessen, Seretse Khama eller Quett Masire, der valgte at følge arven efter landets historiske institutioner og ikke lukkede ned for de demokratiske processer for egen berigelses skyld, som vi ellers har set gjort blandt mange af de andre ledere i andre tidligere kolonier.

Den politiske magt opfattes som den reelle magt i Botswana, hvor man med årene har viderudviklet den historiske *Kgotla* til en institution, der idag nærer stor respekt for den juridiske magt, der jævnfør det Habermaske ideal nødvendigvis må være en integreret del af samfundet og en vigtig bestanddel af relationen stat versus individ. Den legitime politiske magt er således i stand til at styre andre former for magt og adskille sig fra den machiavelliske ved at være dynamisk og inkluderende; folkets ønsker kombineret med den politiske vilje.

“Such a circulation of power depends on a rationalized life-world enabling actors in the public sphere to identify as well as thematize in an influential way the problems for which they are seeking a solution. It also depends on a political system that is attentive to the problems voiced in the public sphere.”⁶³

De legitime lovgivninger giver de statslige beslutninger autoritet, og staten og dets institutioner ses som et instrument til at viderføre magten i den sociale struktur. At magtrelationen i Botswana er afhængig af systemet af rettigheder, som før omtalt, og som adskiller sig fra det Kenyanske, viser en situation i efterdønningerne af det nyligt overstået kenyanske præsidentvalg. Den Botswanske udenrigsminister, Phandu Skelemani, udtalte i forbindelse med Kenyattas genvalg:

“If he refuses to go (to The Hague), then we have a problem. That means that they do not know the rule of law. You can't establish a court and refuse to go when it calls you. If he refuses, he won't set foot here,”⁶⁴

Skelemainas opfordringer til, at basis rettigheder i Kenya skal overholdes ved at kræve Kenyattas handlinger afprøvet i Haag, kan ses som evidens for den cirkulære magtstrukturs tilstedeværelse, der af Habermas anses som nødvendige forudsætninger, hvis `frihed i landet´ funktionelt skal være tilstede og landet frigjort fra kolonitidens despoti.

⁶³ Pedersen, Jørgen, Habermas and the Political Sciences: The Relationship between Theory and Practice. *Philosophy of the Social Sciences* September 2009 39: 381-407, January, 2009, s.392

⁶⁴ Skelemani warns Kenyatta on ICC, Bame Piet, Botswana: Mmegi online (25/5-2012)

Med disse to eksempler på, hvordan magt under kolonialiseringen og under afkoloniseringsprocesserne i Kenya og Botswana har jeg forsøgt at redegøre for, hvilken enorm indflydelse den europæiske indblanding har haft på de sociale strukturer i de forskellige lande idag. Arven efter kolonitiden synes derfor at omfatte langt mere end de synlige grænsetrækninger, blandede folkefærd inden for nationalstaterne og de lingvistiske efterladeskaber. Hvilke magthavere, der idag sidder på de tre magtformer 1) den økonomiske 2) den politiske, og 3) den ideologiske, synes også i høj grad at være påvirket af historien. Det interessante her er måske ikke så meget hvem, der sidder på magten, men mere måden de gør det på. Også her har de empiriske eksempler vist, hvordan de forskellige landes magtmønstre kan spores tilbage til kolonitiden og observeres som henholdsvis *cirkulære processer* og *onde cirkler*, hvor ekstrasive og inklusive statslige institutioner nationalt påvirker de menneskelige rettigheders vilkår på individbasis.

I næste afsnit vil jeg analysere den regionale menneskerettighedskonvention, *The African Charter on Human and Peoples' Rights*, for at se om de afrikanske nationers historiske forhold og samtidige magtstrukturer også kan ses på regionalt plan og i international lovgivnings regi.

5. BANJUL OG MAGTFORHOLDENE I KONVENTIONEN

I dette kapitel vil jeg analysere mit primær materiale *The African Charter on Human and Peoples' Rights* i lyset af min teoretiske baggrund omhandlende magt samt ekstrasive og inklusive institutioner. De stats-centreret menneskelige rettigheder, der placerer en række rettigheder hos individet og pligten til at overholde disse, alene hos statslige aktører, gør, at de menneskelige rettigheder hovedsagligt anses for at være horisontale. Jeg argumenterer for, at den regionale afrikanske menneskeretserklæring på den anden side også kan tolkes som vertikal og med et helt anderledes syfte end at sikre udvikling og solidaritetsrettigheder for de afrikanske mennesker og folk. Dette sker i lyset af de resultater, hvor jeg med de to empiriske eksempler har bevist, at rettigheder har forskellige kår og muligheder for eksistens i Afrika på grund af forholdet mellem kolonialmagterne og folket i kolonierne. Banjul skal derfor ligeledes tolkes i lyset af dette og som en udvikling og bevarelse af ledernes nationale selvbestemmelse og magt.

I analysen vil jeg belyse, hvordan staten søger at bibeholde sin magt over individet og senere sammeholde den med den europæiske menneskerettighedserklæring for at anskueliggøre, hvordan denne magtrelation påvirker de menneskeretslige vilkår.

5.1 Banjul

Historiens præg kan ses på konventionsniveau og jævnfør *den onde cirkel* og den machiavelliske magtrelation omtalt i kapitel 3.3 er det mit argument, at det faktum at størstedelene af de afrikanske nationer blev befriet frem for frigjorte, afspejler sig i den afrikanske menneskerettighedskonvention. Det er som tidligere nævnt forskellen på befrielse og frigørelse, der skaber forståelse for den institutionelle struktur i dagens Afrika. Det er dog min opfattelse, at forskellen også kan bruges til at forstå hvorfor de afrikanske menneskerettigheder på konventionsniveau ser ud som de gør, hvis vi godtager præmissen om, at det for lederne i suverænstaterne handler om at bevare magten.

Banjul konventionen blev vedtaget af *the eighteenth assembly of head of states and Government of the organization of African unity (OAU)* i 1981 og trådte i kraft 5 år senere den 21. Okt. 1986⁶⁵,

⁶⁵ Organization of African Unity, African Charter on Human and Peoples' Rights ("Banjul Charter"), 27 June 1981, CAB/LEG/67/3 rev. 5, 21 I.L.M. 58 (1982) preamble

vedtaget ved simpelt flertal.⁶⁶ Banjul konventionen er opdelt i tre dele, hvoraf den første del, artikel 1-12, omhandler normerne for individets friheder og rettigheder. Artikel 13-18 omhandler individets sociale og økonomiske rettigheder. Artikel 19-24 omhandler de kollektive, *peoples*, rettigheder, hvis ret til udvikling også nævnes. Anden kapitel af erklæringen omhandler individets pligter mod familien, samfundet og det nationale, hvilket i rettighedskontekst er interessant, da det bryder med den vesterlandske norm om at pligter, i rettighedsregi, er noget stater har overfor individet. Part 2 og part 3 i Banjul erklæringen omhandler henholdsvis etableringen af den afrikanske kommission om menneske- og folkerettighederne⁶⁷ samt almindelige bestemmelser.⁶⁸ Banjul erklæringen har inkorporeret de menneskeretslige traditionelle negative friheder samtidig med de sociale og økonomiske rettigheder, eller målsætninger, der fremgår i ICESCR, men har også bemærkelsesværdige unikke egenskaber vedrørende de normer, den anerkender og dens kontrolmekanisme.

Jeg vil i følgende afsnit belyse en række artikler, der understøtter denne tese.

5.2 Pligterne

Når vi vanligvis omtaler de menneskelige rettigheder distanceres der mellem to typer. De negative og de positive rettigheder. De negative rettigheder bebuder inaktivitet. Dette betyder som i ICCPR, at staten ikke forhindrer rettighedsbærere i at udleve deres rettigheder. De positive rettigheder kalder derimod til handling. Typisk omtales ICESCR som positive rettigheder, hvor pligtindehaverene (duty-bearer) skal stille X til rådighed for at rettigheden Y kan eksistere. Fælles for dem begge er, at der eksisterer en gensidig forpligtigelse (correlative duty), hvor indehaveren af pligten, vanligvis staten, må gøre noget for at opfylde denne pligt.⁶⁹ Der eksisterer ikke rettighedsbærere uden en indehaver af den gensidige forpligtigelse.⁷⁰ Men hvor statens funktion, i vesterlandsk optik, er ikke at forhindre individets politiske og sociale friheder, er statens rolle på konventionsniveau i Afrika markant anderledes. Ifølge nogle beror pligterne, pålagt individet, på

⁶⁶ Banjul charter art. 63 (3)

⁶⁷ Banjul charter part 2

⁶⁸ Banjul charter part 3

⁶⁹ Orend, 2002, s.31-32

⁷⁰ a.a. s.129

specielle afrikanske forhold og islamiske traditioner, der gør, at individet er beskyttet af dennes familie og stammemæssige tilhørsforhold i samfundet.⁷¹ Dette understøttes af den tredje islamiske sølje, *Zakat*, hvor pligten beskrives som almissernes hellige pligt, og hvor “hvem end, der sover, når hans nabo er sulten, er ikke velkommen i vores samfund”⁷². Der må derfor være et system af pligter for individet for at skabe harmoni mellem dem og samfundet. Banjul erklæringen har blandt andet i artikel 29 en række pligter, som individet holder mod nationen:

29(2): To serve his national community by placing his physical and intellectual abilities at its service;

29(3): Not to compromise the security of the State whose national or resident he is;

29(4): To preserve and strengthen social and national solidarity, particularly when the latter is threatened;

29(5): To preserve and strengthen the national independence and the territorial integrity of his country and to contribute to its defence in accordance with the law.⁷³

Det er individets pligt overfor staten at bevare og styrke den sociale og nationale solidaritet, styrke den nationale uafhængighed og territoriale integritet samt at bidrage til dens forsvar. Problemet med disse pligter er, at ledere i krisesituationer nemt ville kunne anklage eventuelle modstandere for brud på disse.

“Many governments, regardless of their ideology, must have seen the potential of converse duties to limit the ability of individuals to exercise their rights in ways the government might find threatening. That the latter motive was at work is shown by the specification of the Charter that the duties are owed not to local, ethnic, or traditional communities but, rather, to the state or the national community, whose call will be heard through the national government.”⁷⁴

Det er statens mulighed for kontrol over pligterne, der kan tolkes som evidens for, at historiens institutionalisering af kontinentet Afrika har haft indflydelse på, hvordan de menneskelige rettigheder i dag ser ud, hvor man kunne forstille sig, at disse pligter af undertyrkkende regimer, kunne bruges som undskyldninger for at begrænse eller tilsidesætte de menneskelige rettigheder for de individer, der kunne true statens magt. For som der står i artikel 27(2), så skal individets

⁷¹ Knox, John H. Horizontal Human Rights Law, *The American Journal of International Law*, Vol. 102, No. 1 (Jan., 2008), pp. 1-47 s.15

⁷² Sarkar, 2009, s.34

⁷³ Banjul charter art. 29(2), (3), (4) og (5)

⁷⁴ Knox, 2008, s.16

chartermæssige rettigheder udøves under behørig hensynstagen til andres rettigheder, den kollektive sikkerhed og moral samt fælles interesser.⁷⁵ Statens rolle er på den måde mere markant i den afrikanske konvention end i den europæiske grundet individets gensidige forpligtigelse til staten. Individet må således gøre noget for at opfylde sin pligt, så de statslige rettigheder, som er sikkerhed og solidaritet, kan eksistere. Hvis dette ikke opfyldes, eksisterer rettigheder ikke; eller staten kan ihvertfald vælge at se bort fra disse. Dette understøttes af en række konventionsbestemte “clawbacks”, som bedst af alt kan beskrives som en tilbagekaldelse af de ellers konventionssikrede rettigheder. I næste afsnit vil jeg vise, hvordan disse rettighedsfravigelser må forstås i kolonialperspektiv i forhold til den institutionelle magtoverdragelse omtalt i afsnit 3 og 4.

5.3 Fravigelsens mulighed

I den europæiske menneskerettighedskonvention står der i artikel 5 (1) at:

“Everyone has the right to liberty and security of person. No one shall be deprived of his liberty save in the following cases and in accordance with a procedure prescribed by law”⁷⁶

De menneskelige rettigheder er for alle, og kan kun undsiges i visse situationer, der er understøttet af loven. Suverænstaten har jævnfør den europæiske konvention “ret”, via juraen, til at ophæve eller se bort fra visse menneskelige rettigheder, hvis specielle scenarier tilskynder dette. Fravigelsesgrundene er udspecificeret i artikel 15 (1), hvor der står at nationen kan fravige fra sine pligter “In time of war or other public emergency threatening the life of the nation”⁷⁷. Det, der adskiller den europæiske konvention fra den afrikanske er, at erklæringen også nævner en række ikke-fravigelsesbare rettigheder, som skal fungere som en sikkerhedsafskærmning mod regeringsmisbrug. Artikel 2,3,4 og 7 i den europæiske konvention, som omhandler retten til liv, frihed fra tortur og slaveri, og dom uden for rettergang,⁷⁸ kan under ingen omstændigheder fraviges.

⁷⁵ Banjul charter, art. 27 (2)

⁷⁶ Council of Europe, European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, as amended by Protocols Nos. 11 and 14, 4 November 1950, ETS 5, art. 5(1)

⁷⁷ European Convention, art. 15 (1)

⁷⁸ European Convention, art. 2,3,4 og 7

I Banjul konventionen har staten, som tidligere nævnt, også beføjelser til at undvige de konventionssikrede rettigheder. I det foregående afsnit, blev det belyst, hvordan staten kunne tolke individets manglende opfyldelse af dennes pligter som brud på den gensidige forpligtelse, hvilket kunne føre til manglende rettigheder. Men også i udfatningen af øvrige artikler i Banjul erklæringen, rykkes der ved magtbalancen mellem stat og individ, så statens magt styrkes og individets svækkes.

Umiddelbart minder Banjul og den europæiske erklæring i begyndelsen om hinanden. Således står der i artikel 6 i Banjul:

“Every individual shall have the right to liberty and to the security of his person. No one may be deprived of his freedom except for reasons and conditions previously laid down by law.”⁷⁹

De menneskelige rettigheder her er også til for alle, men kan fratages under visse forhold og grundlag, der er underlagt loven. Det, der adskiller de to artikler i den europæiske og i den afrikanske er, at det i den europæiske fremgår, under hvilke forudsætninger staten kan begrænse individers rettigheder og hvilke rettigheder, der under ingen omstændigheder kan, og må, ændres på. Det gør den afrikanske ikke. De friheder, individet kan fratages er ikke udspecificeret, og det lidt tilfældige *reasons and conditions* bliver ikke nævnt eller defineret senere i erklæringen. Banjul erklæringen indeholder således ingen erklæringsmæssige fravigelsesgrunde som den europæiske. Individet kan under Banjul erklæringen således hente meget lidt beskyttelse mod statslige handlinger, da magthaverne relativt let kan begrænse individets handlinger, friheder og rettigheder. Andre eksempler på dette finder vi blandt andet i artikel 9 (2), 11 og 14, hvor vi finder vage, ikke-konkrete og lidt vilkårlige handlingsgrundlag, som staten er i sin gode ret til at agere under.

....**within the law.** 9 (2)

....The exercise of this right shall be subject only **to necessary restrictions** provided for by law 11

The right to property shall be guaranteed. It may only be encroached upon in the **interest of public need** or in the **general interest of the community** and in accordance with the provisions of appropriate laws. 14

I artikel 9 er det bestemmelsen, hvor individer skal have ret til at udtrykke sine meninger inden for loven og i artikel 11 er det svagheden i, at forsamlingsfriheden kan underkastes nødvendige restriktioner. I sidstnævnte artikel 14 fastslås det, at ejendomsretten kan ophæves af hensyn til det

⁷⁹ Banjul charter, art. 6

offentlige behov eller i den almene interesse for samfundet. Og dem, der vælger, hvad der er hvad og hvornår, er dem der sidder på den politiske magt.

Forskellen på de to menneskerettighedserklæringer i spørgsmålet omhandlende fravigelse af rettigheder kan således skæres ned til forskellen på at suspendere tidligere tildelte rettigheder, som i den europæiske erklæring, versus en decideret begrænsning af rettigheder fra start af. I den meget statcentreret Banjul erklæring kan dette synes som at give et *carte blanche* i forhold til at tilegne magthaverne råderummet over landets naturressurser eller kompromittere suverænstatens medborgere, venner eller fjender.⁸⁰

Banjul erklæringen er langt mere diskretionær i sin natur, hvilket har betydning, hvis vi ser erklæringen i kolonialperspektiv og især, hvis tesen om den onde cirkel, den internationale magtoverdragelse og afrika som befriet frem for frigjort accepteres.

5.4 kolonialtidens skygge

At kolonitidens skygge og fokus på udvikling er synligt tilstede i Banjul erklæringen, kan man blandt andet se ved, at retten til udvikling og selvbestemmelse er skrevet ind i artikel 20, 21 22. I artikel 20(2) står der:

“Colonized or oppressed peoples shall have the right to free themselves from the bonds of domination by resorting to any means recognized by the international community.”⁸¹

Banjul erklæringen anerkender alle folks ukrænkelige ret til selvbestemmelse. Kombineret med artikel 21(5), hvori der står: ”States parties to the present Charter shall undertake to eliminate all forms of foreign economic exploitation particularly that practiced by international monopolies so as to enable their peoples to fully benefit from the advantages derived from their national resources”⁸², bebudes der alt international udnyttelse udryddet og giver det afrikanske folk, *peoples*, ret til både politisk og økonomisk selvbestemmelse. Staten har til pligt, individuelt eller kollektivt, at sikre denne udvikling.⁸³ Under Banjul erklæringen er retten til udvikling tilskrevet, *peoples*, og ikke

⁸⁰ Sarkar, 2009, s.44

⁸¹ Banjul charter, art. 20 (2)

⁸² Banjul charter, art. 21 (5)

⁸³ Banjul charter, art. 22 (2)

individet som i de andre store nationale og regionale erklæringer ellers er normen. Kategorien *peoples* kan tilskrives den postkoloniale kontekst, som Banjul erklæringen må læses i, men tilvejebringer også en række spørgsmål vedrørende, hvilke segmenter dette *peoples* repræsenterer. I følge Richard Kiwanuka er der række definitioner på dette lidt diffuse begreb. Ifølge ham kan det tolkes som tre ulig størrelser: A) The term peoples denotes a social entity possessing a clear identity and its own characteristics; B) it implies a relationship with a territory, even if the people in question has been wrongfully expelled from it and artificially replaced by another population; C) a people should not be confused with ethnic, religious or linguistic minorities, whose existence and rights are recognized in article 27 of the international convention on civil and political rights.⁸⁴ Kategorien *peoples* kan indenfor disse rammer betyde alt fra menneskene indenfor et geografiskbegrænset område til minoriteter, over i *staten* eller alle mennesker *i* staten. Kiwanuka beskriver det problematiske ved denne brede tolkningsramme således:

“..the concept of “peoples”...[..].. could actually turn out to be counterproductive in some respects, that is, where the rights and interests of the people are not respected by the state. In such situations, peoples’ rights might initially be treated as state rights and then degenerate into sectarian, class, government, regime and clique rights.”⁸⁵

Konceptet *peoples* kan i nogle tilfælde virke mod dets hensigter og gøre, at rettigheder for folket bliver til rettigheder for staten, da regeringens ideer og handlinger kan undskyldes, hvis de gøres for folkets “bedste”. I mange afrikanske lande, hvor magtfulde individer besidder kontrollen over landet og dets resurser, må man anse det for plausibelt, at de handler ud fra en eller anden ide om folkets bedste. Fx i det tidligere eksempel om det kenyanske præsidentvalg, hvor Kenyatta ifølge ICCs anklageskrift brugte ulovlige metoder til at blive valgt. Her anser jeg, at handlingerne blev udført ud fra et eller andet rationale, hvori handlingerne blev nødvendiggjort for landets bedste, og ved dette også folkets. Med den brede definition af *folket*, som Kiwanuka anvender, kan folket være alt fra Kenyattas stammemæssige relationer til individerne i regeringen. Kiwanuka følger op:

“In the extreme, they could become certain individuals’ rights. This ultimate perversion has already come to pass in many African countries..”⁸⁶

⁸⁴ Kiwanuka, Richard N: The meaning of “people” in the African charter on Human and Peoples’ Rights, the American journal of international law, vol.82, No.1 (Jan., 1988), pp 80-101, s.87

⁸⁵ a.a. s.97

⁸⁶ Ibid.

Magthavernes rettigheder til handlinger kan siges at være beskyttet af Banjul og i forhold til den machiavelliske magtrelation, hvor magthaveren har magten i forhold til andre personer via kapaciteten til at obstruere deres handlinger, kan våbnet ses som værende juraen.

At den regionale menneskerettighedskonvention kan ses som vertikal, finder vi, ifølge mig, evidens for via den meget brede og vage definition af folket, de individuelle pligter til at efterkomme de statslige rettigheder samt statens mulighed for at deklilere de ellers konventionssikret rettigheder. Nationalstaten kan på den måde påtage sig rollen som lovgiver og fastsætte reglerne for, hvad medborgerne kan og må, og ikke kan og ikke må, selvom Banjul erklæringen i sin karakter burde virke som horisontal, hvor borgerne kan sikre sig via de regler, som suverænsstaten frivilligt har indgået.

Så når afrikanske ledere argumenterer, at visse rettigheder må tilsidesættes, hvis udvikling og stabilitet i de respektive nationalstater skal have en mulighed for at spire, kan det jævnfør analysens resultat, tolkes som et blændværk.

“To achieve stability, which is understood as a prerequisite for economic growth and development, governments may have to adopt repressive policies for dealing with factionalism, including the denial of certain human rights”⁸⁷

Banjul erklæringen har i status som et internationalt menneskerettighedsinstrument bragt de menneskelige rettigheder til kontinentet, men dykker man lidt ned i erklæringens artikler, viser det, at de menneskeretslige forhold ikke helt er, hvad de giver sig ud for at være. Det kan synes af rettighederne, når det kommer til stykket, er skabt for at beskytte og frigøre magthaverne i suverænstatene fra eksterne, og ikke mindst interne, trusler og ikke for at værne om nationens mennesker og deres ukrænkelige menneskelige rettigheder. Dette kan også være grunden til, at den kenyanske præsident frit kan lede sit land under nationale jurisdiktioner og samtidig være i søgelyset internationalt.

⁸⁷Evans, Tony, *The politics of human rights: a global perspective*, 2. ed., Pluto Press, London, 2005, s.29

6.KONKLUSION

Formålet med denne opgave har været at bevise, hvordan magtforholdene mellem stat og individ har påvirket de menneskeretslige vilkår i Afrika på konventionsniveau. Jeg har søgt at redegøre for, hvordan måden afkolonialiseringen af kontinentet har haft indflydelse på de magtrelationer, der blev etableret i de nye nationalstater og ydermere beskrevet, hvilke karakteristika den succesfulde og den ikke-succesfulde demokratiske processer besidder. Endvidere har jeg belyst, hvordan man kan se kolonialiseringens skygge i dagens Afrika ved at fremhæve forskellene i Kenya og Botswana, to tidligere britiske kolonier, der har lidt samme historiske skæbne, men har haft forskellige udfald. Herudover har jeg klargjort, hvordan man kan se historien i landenes nutidige politiske struktur, hvor graden af institutionel åbenhed synligt bevirker forholdet til lovgivningen, kontrollen og rettighederne mellem stat og individ. Desuden har jeg argumenteret for, at jura bliver det magtmiddel, som regeringsledere tyr til i forsøget på at fastholde magten. Afslutningsvis har jeg bevist, at forholdet mellem suverænstaternes magt og intentionen om at fastholde den, kan læses i Afrikas regionale menneskerettighedserklæring, der med den optik også kan tolkes som vertikal frem for horisontal, som ellers er normen blandt andre regionale menneskerettighedserklæringer.

Ved at granske pre- og postkolonitidens historiske hændelser har jeg opdelt de interne magtrelationelle forhold i datidens kolonier og nutidens nationalstater i to typer af cirkulære processer, der bygger på hver deres magtteoretiske perspektiv. I Kenya har den magtoverdragelse, der fandt sted, efter briterne overlod indflydelsen på landet til en lille indfødt elite, resulteret i et machiavellisk magtforhold mellem stat og individ, som overført til det moderne samfunds institutionelle virkelighed, giver sig til udtryk i ekstraktive politiske institutioner. En sådan type af politisk struktur er præget af udbytning af de forskellige former for magt for egen vindings skyld. Det jeg har argumenteret for er, at kontrol over nationens økonomiske resurser giver den politiske magt over nationens virke og dens ideologiske retning. Magten i Afrika kan på den måde siges at være placeret der, hvor kolonimagterne efterlod den, og med dette har den europæiske kolonialisering haft enorm betydning for, hvordan nutidens afrikanske nationalstater i praksis fungerer. Dette bliver tydeliggjort, når vi kigger på Botswana, der via små afbøjninger fra den koloniale sædvane, lykkedes at fastholde prekolonitidens inklusive politiske institutioner, hvordan grundlaget til nutidens demokratiske cirkulære proces blev grundlagt.

Overordnet når vi ser på det afkoloniserede kontinentet Afrika, har man betydelig sværere ved at anerkende den ufortæbelige ret til frihed, retfærdighed og fred i verden, som alle mennesker jævnfør et utal af FN deklamationer, er i besiddelse af. Den cirkulære magtstruktur, der er blevet skabt under

kolonitiden og videregivet som enten *ond* eller *demokratisk* til samtidens ledere af suverænstaterne, er med til, at de menneskelige rettigheder til stadighed opleves gennem to verdener og to ideologiske optikker. Der er dem, der *har*; og dem der *ikke har*, og i forhold til min opgave, dem der kolonialiserede og dem, der blev kolonialiserede.

Magtforholdet mellem staten og individerne påvirker de menneskelige rettigheder, som borgerne i suverænstater har, kan have, eller i mange tilfælde ikke har. På konventionsniveau er det min påstand, at de rettigheder, der sikres, er konstrueret ud fra den historiske virkelighed, der gør, at stater først og fremmest skal sikre sig selv og dernæst folket. Netop termen *folk*, som indgår i navnet på konventionen, er et af de problematiske områder, der kan tages op i forståelsen af den juridiske ramme skabt omkring de menneskelige rettigheder i Afrika. Folkets rettigheder kan forstås som de statslige rettigheder i situationer, hvor majoritetens interesser bevidst overses, forsømmes eller fratages de individer, der ikke opfølger deres pligter eller hvis adfærd, af staten, ikke anses for "folkets" bedste. Den afrikanske stat har ifølge konventionen en lang række fravigelsesmuligheder, der gør det lovligt at undse sig alle de rettigheder, en regional menneskerettighedskonvention som fx den europæiske skulle beskytte og som burde være umulige at derogere. Konklusionen er, at grundet de magtrelationelle forhold, der i Afrika blev skabt under kolonitiden, hvor de onde cirkler af ekstraktive institutioner er blevet en permanent tilstand, synes fokus i Banjul konventionens udformning at ligge på magthavers ret til, og mulighed for, bibeholdelse af magten. Dette kommer jævnfør min analyse til udtryk i vage, meget brede og ikke-konkrete artikler, der sammen med individets pligter over for staten samt dennes muligheder for frasigelse af rettighederne, gør, at de menneskelige rettigheder *de jure* kommer til at fremstå diskretionære og på den måde kommer til at afhænge af magthavernes ideologiske opfattelse af verdens, nationens og folkets tilstand og ikke mindst behov. Kigger vi historisk på nogle af de afrikanske statsledere, der kom til magten under afkolonialiseringen samt deres forstillinger om, hvad suverænstaten havde brug for og hvem, der havde brug for hvad, synes det, som vi i vesten omtaler som de universelle menneskelige rettigheder at have betydelig sværere kår end fx i Europa. Fokus ligger simpelthen anderledes i den regionale afrikanske menneskerettighedskonvention, da konteksten er svært præget af de historiske begivenheder, der har gjort, at økonomisk, politisk og ideologisk magt for individerne, der besidder disse, er vigtigere end frihed, lighed, fred, retfærdighed og de universelle menneskelige rettigheder for den resterende befolkning.

6.1 Diskussion

At de menneskelige rettigheder er en dynamisk størrelse, illustrerer de forskelligheder, man kan observere i de regionale menneskerettighedskonventioner. Konteksten for rettighedernes juridiske ramme får således enorm betydning for, hvorvidt medborgerne i staten kan anses som *de facto* rettighedsbærer - ihvertfald, hvis vores udgangspunkt er den universelle optik, den vesterlandske intention med de menneskelige rettigheder søger at engagere, da det, som vi har set, ikke er særskilt svært at få suverænstater til at undertegne sig dokumenterne. Men spørgsmålet er så, hvad der faktisk skal til, før at rettighederne på formelt hvidt papir kan konverteres til faktuelle rettigheder for det enkelte individ i den spraglede verden. Ville det hjælpe at rive Banjul konventionen i stykker? Det er ikke givet.

I Europa er alle menneskers rettigheder sikret gennem nationalstatens ratifikation af ECHR, der med status som en international traktat binder staterne til at følge den i god tro. Det sammen kan man sige om det afrikanske folk. Nogen ville måske hævde at Europa har flere og lettere ved at opretholde rettigheder, da de er en del af den historiske ideolog og ide-tradition bag om disse liberalistiske frihedsidealer, der er sikret gennem en mangeårig udvikling parallelt med kontinentets evolution. Et andet svar på, hvorfor de europæiske menneskerettigheder i højere grad synes at være til stede kunne være, at Europa sammenhængende med deres regionale konvention har etableret de juridiske instanser og institutioner, der kan opfølge de eventuelle krænkelser og forudrettelser begået. Der er således Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, der er en permanent domstol i Strassbourg, som er underlagt at sikre, at de europæiske medlemsstater overholder de forpligtigelser, de har påtaget sig ved ratifikationen af ECHR.

Måske ligger svaret på de menneskeretslige problemer, jeg har synliggjort, så slet ikke mellem stat og individ, men mellem den statslige institution og de mellemstatslige organisationer, som AU og ACPHR, der i kraft af Afrikas historie, er en anden opbygning end den europæiske. Kigger man på hele det institutionaliserede system bagom Banjul, fremstår det som kraftesløst i forhold til nationalstatens suveræne magt over dets medborgere, og det er måske her man burde sætte ind i stedet for at destruere den papirmæssige konvention, som jeg før nævnte som mulighed.

I forhold til de menneskeretslige vilkår kan det anses som problematisk, at de afrikanske magthavere kommer til at fremstå som urørlige og mere magtfulde i lyset af institutionernes fravær, om ikke andet på symbolsk plan. Men måske er dette også meningen set i forhold til det statslige

rationale om, at alternativer til deres ekstraktive magt skal undgås, hvis magtrelationen skal fastholdes. Man kan således stille spørgsmålet, om AU, det tidligere OAU, her på sin 50 års fødselsdag reelt har haft nogen indflydelse på den nationale ageren, eller om man som deres menneskerettighedsorgan, ACPHR, reelt set kun har haft meget lidt at skulle have sagt, når det kommer til at følge op på krænkelser af deres regler.

Afrika fik først i 2004 en menneskerettighedsdomstol, der fra 2007 har haft midlertidigt hovedsæde i Arusha. Opgaven har, som den europæiske, været at se til spørgsmål omhandlende brud på menneskerettighederne jævnfør Banjuls bestemmelser. Den 11 mand store ret er bemyndiget til at behandle sager indgivet af ACHPR, AUs medlemmer, individer, der ønsker at bringe en sag for retten og NGO'er med observatørstatus, men har indtil videre virket rodløs og handlingslammet og har ikke selv mandat til at rejse kriminelle sager. Dem, der i stedet har rejst disse sager, behandlet og dømt en lang række af anklaget afrikanere, som den afrikanske menneskerettighedsdomstol i princippet kunne have kørt en sag imod, er Vesten og deres ICC. Hvad holder AU tilbage fra at sikre kontinentets frihed, lighed og fred, kunne man have lyst til at spørge?

Et mere omfattende fokus på at skabe åbne og inkluderende institutioner ville måske ændre det regionale syn på de menneskeligerettigheder. For man kunne forstille sig, at det ville gøre en positiv forskel, hvis potentielle gerningsmænd og ofre kunne henholdsvis mærke og se retfærdigheden ske fyldets på det afrikanske kontinent fremfor oversøisk. Symbolværdien ville ikke være til at tage fejl af; menneskelige rettigheder er her, og er her for at blive overholdt.

Om dette lykkes og om de regionale og internationale forsøg på at kontrollere processen nytter tilslut, er svært at spå om. Men et er sikkert, hvis vi siger, at en total frigørelse af kolonialtidens lænker - fysiske, psykiske, socio-strukturelle og institutionelle - ville begunstige menneskets grundlæggende interesse i deltagelse og kontrol over egne livsbetingelser, hvorfor skulle det så ikke også påvirke de menneskelige rettigheder i en positiv retning?

BIBLIOGRAFI:

Acemoglu, Daron & Robinson, James A., *Why nations fail: the origins of power, prosperity and poverty*, 1st ed., Crown Publishers, New York, 2012

Ambler, Charles: *Metropolitan Action and Local Initiative*, (ed. Winks, Robin W. m.fl.): *The Oxford History of The British Empire: Vol. V. Historiography*, Oxford University Press 1999,

Baughan, Brian. *Human rights in Africa*. Philadelphia, PA : Mason Crest Publishers, c2007.

Bobbio, Norberto, *Democracy and dictatorship: the nature and limits of state power*, Polity, Cambridge, 1989

Cobain, Ian., *Cruel Britannia: a secret history of torture*, Portobello, London, 2012

Darwin, John: *Decolonization and the End of Empire*, (ed. Winks, Robin W. m.fl.): *The Oxford History of The British Empire: Vol. V. Historiography*, Oxford University Press 1999, s. 541-557

Dussel, Enrique: 'Europe, Modernity, and Eurocentrism', *Nepantla: Views from South*, 1 (3): 2000 s.465-478.

Evans, Tony, *The politics of human rights: a global perspective*, 2. ed., Pluto Press, London, 2005

Føllesdal, Andreas, *Human Rights and Relativism . Real world justice: Grounds, principles, human rights standards and institutions*, pp. 265-283, A. Føllesdal and T. Pogge, eds., Springer. (2005)

Habermas, Jürgen, *Between facts and norms: contributions to a discourse theory of law and democracy*, Polity, London, 1996

Kiwanuka, Richard N: The meaning of "people" in the African charter on Human and Peoples 'Rights, *the american journal of international law*, vol.82, No.1 (Jan., 1988), pp 80-101

Knox, John H. *Horizontal Human Rights Law*, *The American Journal of International Law* , Vol. 102, No. 1 (Jan., 2008), pp. 1-47

Louis, Wm. Roger m.fl. ed.: *The Oxford History of The British Empire: Vol. IV. The Twentieth Century*, Oxford University Press 1999.

Machiavelli, Niccolò. *Fyrsten*, Borgens forlag , Danmark, 1962

Mamdani, Mahmood, *Citizen and subject: contemporary Africa and the legacy of late colonialism*, Princeton University Press, Princeton, N.J., 1996

Mutua, Makau Wa; *The Ideology of Human Rights*, Va. J. Int'l L. 594 1996

Orend, Brian, *Human rights: concept and context*, Broadview Press, Peterborough, Ont., 2002

Ouguerouz, Fatsah, *The African Charter on Human and Peoples' Rights: a comprehensive agenda for human dignity and sustainable democracy in Africa*, Martinus Nijhoff, The Hague, 2003[1993]

Parkenham, Thomas. *The scramble for africa, 1876-1912*. New york: Random House, 1991.

Pedersen, Jørgen, *Habermas and the Political Sciences: The Relationship between Theory and Practice*. *Philosophy of the Social Sciences* September 2009 39: 381-407, January, 2009

Press, Robert M., *The new Africa: dispatches from a changing continent*, University Press of Florida, Gainesville, 1999

Sabelo J. Ndlovu-Gatsheni, 'Fiftieth Anniversary of Decolonization in Africa: A Moment of Celebration or Critical Reflections?' in *Third World Quarterly*, 33 (1), 2012, pp. 71-89.

Sarkar, Rumu. *Is There A Human Right To Development?*. n.p.: Oxford University Press, 2009.

Syse, Henrik: *From Natural Law to Human Rights — Some Reflections on Thomas Pogge and Global Justice*. *Real world justice: Grounds, principles, human rights standards and institutions*, pp. 229-237, A. Føllesdal and T. Pogge, eds., Springer. (2005)

Young, Crawford, *The African colonial state in comparative perspective*, Yale Univ. Press, New Haven, 1994

Konventioner og juridiske dokumenter:

UN General Assembly, *International Covenant on Civil and Political Rights*, 16 December 1966, United Nations, Treaty Series, vol. 999

UN General Assembly, *Status of the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights, the International Covenant on Civil and Political Rights and the Optional Protocols to the International Covenant on Civil and Political Rights*, 19 August 2005, A/60/284

Organization of African Unity, *African Charter on Human and Peoples' Rights ("Banjul Charter")*, 27 June 1981, CAB/LEG/67/3 rev. 5, 21 I.L.M. 58 (1982)

UN General Assembly, *Universal Declaration of Human Rights*, 10 December 1948, 217 A (III)

Council of Europe, *European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, as amended by Protocols Nos. 11 and 14*, 4 November 1950, ETS 5

International Criminal Court, Prosecutor vs. Kenyatta, No.: ICC-01/09-02/11, 11 March 2013.

Rapporteur:

Africa and the international criminal court: Mending fences, Toulouse: Avocats Sans Frontières

An illustration of alternative index to the GDP : the Human Development Indices, Venedig: Elisan,

Africa watch, kenya: talking liberties, New york: Human rights watch, Juli 1991,

Amnesty international report 2012; The state of the world's human rights, Amnesty International, London: Amnesty International

Conflict trends in Africa, 1946-2004, Dr. Monty G. Marshall, Department For International Development

Country summery Kenya, Human rights watch, New york: Human rights watch

Freedom in the world 2013: democratic breakthroughs in the balance, Washington: Freedom House

Human rights watch; World report 2013, HRW, New York: Human rights watch

National Human development Reports for Botswana, Human Development Reports, New york :United Nations Development Programme

National Human development Reports for Kenya, Human Development Reports ,New york :United Nations Development Programme

Web:

<http://www.systemicpeace.org/Conflict%20Trends%20in%20Africa.pdf> (25/5-2013)

http://www.hrw.org/sites/default/files/related_material/kenya_2012.pdf (25/5-2013)

<http://www.mmegi.bw/index.php?sid=1&aid=1734&dir=2013/March/Tuesday12> (25/5-2013)

<http://hdrstats.undp.org/en/countries/profiles/bwa.html> (25/5-2013)

<http://hdrstats.undp.org/en/countries/profiles/ken.html> (25/5-2013)

<http://www.Freedom House.org/sites/default/files/FIW%202013%20Charts%20and%20Graphs%20for%20Web.pdf> (25/5-2013)

<http://www.icc-cpi.int/iccdocs/PIDS/publications/MuthauraKenyattaAliEng.pdf> (25/5-2013)

<http://www.leksikon.org/art.php?n=548> (25/5-2013)

<http://www.reuters.com/article/2011/01/30/ozatp-africa-icc-idAFJ0E70T01R20110130> (25/5-2013)

<http://www.elisan.eu/docs/positionnements/100812-IDH-EN.pdf> (25/5-2013)

http://www.princeton.edu/~achaney/tmve/wiki100k/docs/Freedom_House.html (25/5-2013)

<http://www.Freedom House.org/about-us> (25/5-2013)

http://files.amnesty.org/air12/air_2012_full_en.pdf (25/5-2013)

https://www.hrw.org/sites/default/files/wr2013_web.pdf (25/5-2013)